

диноко в Бритавській дачі (ЧКУ); відкасник татарниколистий (*Carlina onopordifolia* Besser) — велика популяція знаходиться в околицях Чечельника у степових урочищах Ромашково і Терещуків яр; гніздівка звичайна (*Neottia nidus-avis* (L.) Rich.) — спорадично на всіх ділянках; горлиця весняний (*Adonis vernalis* L.) — росте на узліссях (Вербська дача, Єленово); зіновать подільська (*Chamaecytisus podolicus* (Blocki) Klaskova) — виявлена у степовому урочищі Ромашково; ковила волосиста (*Stipa capillata* L.) — виявлено декілька ділянок з домінуванням виду в урочищах Ромашково і Суха Балка (ЧКУ); ковила найкрасивіша (*Stipa pulcherrima* K. Koch) — рідко зустрічається в урочищах Вишня і Ромашково (ЧКУ); коручка пурпурова (*Eriopactis purpurata* Smith) — переважно в угрупованнях дуба скельного, зокрема у Крамарівській та Бритавській дачах (ЧКУ); лілія лісова (*Lilium martagon* L.) — поодинокі екземпляри на плакорній ділянці урочища Вербська дача (ЧКУ); любка дволиста (*Platanthera bifolia* (L.) Rich.) — поширена у грабових дібровах (Бритавська дача) (ЧКУ); осока затінкова (*Carex umbrosa* Host) — у невеликій кількості у південній частині лісового масиву Бритавська дача (ЧКУ); підсніжник білосніжний (*Galantus nivalis* L.) — поширений у всіх лісових урочищах (ЧКУ); скополія карніолійська (*Scopolia carniolica* Jacq.) — зростає у Червоногреблянській дачі (ЧКУ); сон великий (*Pulsatilla grandis* Wender.) — невеликі популяції виявлено на південь від Бритавської дачі (БЕРН, ЧКУ); тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum* Klokov et Zoz) — численні популяції у Червоногреблянській дачі (ЧКУ); фіалка біла (*Viola alba* Besser) — зустрічається у лісах Бритавської і Вербської дач (ЧКУ); цибуля ведмежа (*Allium ursinum* L.) [2].

Сон великий і відкасник татарниколистий занесені до Додатку II Директиви Ради Європи щодо збереження середовищ існування дикої фауни і флори. На землях, що стали територією парку, існують заповідні об'єкти інших категорій: ботанічні заказники загальнодержавного значення "Бритавський" (3259,0 га), "Ромашково" (8,7 га) і "Терещуків яр" (3,8 га), заказники місцевого значення "Вербська дача" (46,0 га) і "Червоногреблянський" (1492,0 га) [3].

Все свідчить про високу наукову цінність Національного природного парку „Кармелюкове Поділля”. У сучасних умовах розвиток національного природного парку є гарантією збереження біотичного різноманіття унікальних, рідкісних і типових природних ландшафтів.

Література

1. Вавричин М., Дашкевич Я., Кристалович У. Україна на стародавніх картах. Кінець XV — перша половина XVII ст. — К.: ДНВП "Картографія", 2004. — с. 22-23
2. Заповідні об'єкти Вінниччини. — Вінниця: Велес, 2005. — 104 с.
3. Куземко А.А., Яворська О.Г., Ворона Є.І., Чорна Г.А., Федорончук М.М. Ключові території національного рівня на території Вінницької області та їх значення для оптимізації мережі природно-заповідного фонду // Заповідна справа в Україні. — 2010. — т. 16, вип. 1. — С. 88-93.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ І ВИРОЩУАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР

Губенко Ю.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

При створенні і вирощуванні штучних лісових насаджень слід виходити з базового теоретичного положення екологічно орієнтованого лісівництва, згідно якого природний ліс і так само лісові культурценози розглядаються як

єдність лісової рослинності, інших компонентів лісових ценозів і навколишнього середовища [1]. У лісовому біогеоценозі основними компонентами є деревостан, тому встановлення видового складу деревних порід, їх співвідношення, змішування та розміщення на площі має пріоритетне значення в процесі проектування і прийняття рішення про шляхи формування складу майбутніх лісових культур ценозів [2]. З точки зору екологічно орієнтованого лісівництва вибір головних, супутніх і другорядних деревних порід для створення лісових культур повинен базуватися на лісовій типології, біолого-екологічних особливостях деревних рослин і безумовно враховувати склад та форму корінних деревостанів у конкретних лісо-рослинних умовах того чи іншого регіону.

При підборі порід доцільно враховувати і цільове призначення створюваних лісонасаджень. У разі відтворення корінних деревостанів не слід в культурценоз вводити породи інтродуценти або такі, які непридатні для насаджень [3]. Практично незалежно від цільового призначення при створенні лісових культур перевагу необхідно віддавати змішаним за складом насадженням, як більш біологічно стійким, у порівнянні з чистими. Закладання чистих деревостанів у відносно багатих умовах місцезростання можливе тільки у випадку створення промислових лісових плантацій або так званого прискороного плантаційного лісо вирощування з метою отримання певних деревних продуктів лісу — пиловника, балансів, будлісу тощо [4].

Регулювання взаємовідносин дерев чагарників у змішаних за складом насадженнях здійснюється за рахунок відповідного співвідношення головних, другорядних і супутніх порід та певного їх змішування і розміщення на площі.

Отже, з точки зору екологічно-орієнтованого лісівництва найбільш доцільним є деревно-тіньово-чагарниковий тип змішування порід у культурах, і оскільки він, у найбільшій мірі, відповідає природі лісових ценозів і максимально сприяє стійкому функціонуванню лісової екосистеми.

Література

1. Вакулюк П.Г. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України. / Самоплавський В.І. — Ф. : Поліфаст, 1998. — 507 с.
2. Вакулюк П.Г. Вирощування лісонасаджень стійких шкідників і хвороб. — [Лісовий і мисливський журнал], №3 2005. — 14-15 с.
3. Лісове господарство України; [Під. ред]. М.М. Ведмідя. — К.: Держкомлісгосп України, 2003. — 6 с.
4. Свириденко В.Е. Лісівництво. / Швиденко А.Й. К.: «Сільгоспосвіта», 1995. — 125 с.

СТАН СИСТЕМИ АНТИОКСИДАНТНОГО ЗАХИСТУ, ЯК ПОКАЗНИК СТІЙКОСТІ ЕНДЕМІЧНИХ ВИДІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

*Заїко Г.А., Стальченко А.М., Чечетенко К.О.
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара*

Дослідження «червонокнижних» квітково-декоративних трав, зокрема, за зміною їх основних фізіологічних показників, в умовах степового Придніпров'я є важливою проблемою сьогодення. Це обумовлено, в першу чергу, особливостями клімату і широким використанням стійких трав у створенні штучних фітоценозів у населених пунктах України. Крім того, шкідливі компоненти викидів промислових підприємств та автотранспорту, що надходять до рослинних організмів, викликають широкий спектр змін, які можна характери-